

Juryrapport – De Gouden Terebinth 2024

In opdracht van het bestuur van Stichting Terebinth hebben wij, Aad van Uffelen, Ronald Stenvert en Sonja van der Meer, de drie genomineerden beoordeeld. En wij vonden dat alle drie een zeer boeiende en eervolle opdracht!

De voorbereidende commissie Gouden Terebinth 2024 selecteerde deze 3 uit de 15 inzendingen. In willekeurige volgorde zijn de genomineerden in deze vijfde ronde:

1. de Stichting tot instandhouding van de Begraafplaats Groenesteeg Leiden
2. de Stichting begraafplaatsen Oosterwolde & Fochteloo (SBOF)
3. de Vrienden van de Joodse Begraafplaats Beth Chaim in Veenendaal.

Wij bedanken u nu al voor uw prachtige inzendingen en de wijze waarop u anderen betreft bij het in stand houden van de begraafplaats.

Uit de drie presentaties die vanmiddag zijn gehouden, blijkt ook dat u allen zich met veel enthousiasme en bevoegenheid hiervoor inzet. Dat verdient een groot compliment.

De bevindingen van de jury

De leden van de jury zijn het erover eens dat de drie genomineerden elk op hun eigen manier bijzonder en uniek zijn.

Bij het beoordelen van de inzendingen hebben we gekeken naar een aantal succesfactoren. Deze zijn namelijk van groot belang voor een goed behoud en duurzaam beheer van het funerair erfgoed.

De 1^e succesfactor is:

1. **Samenwerking:** juist door de inzet en het samenspel van vrijwilligers, eigenaren (kerken), erfgoedorganisaties en de gemeente, kan resultaat worden geboekt.

Voor alle drie genomineerden geldt dat de begraafplaatsen vooral worden gedragen door een groep actieve vrijwilligers die met veel inzet het funeraire erfgoed beschermen en in stand houden.

De 2^e succesfactor is

2. **Continuïteit, toekomstbestendigheid en maatschappelijke context:** belangrijk naar de toekomst toe is dat de inzet bijdraagt aan het herstel en behoud van het erfgoed. En soms zijn er nog kansen om ook (weer) te begraven. Dan krijgt de begraafplaats een nog belangrijkere functie in de gemeenschap.

De 3^e succesfactor is

3. **Communicatie en maatschappelijke activatie:** het is belangrijk om op elk niveau betrokkenheid te bewerkstelligen. Dus enerzijds naar de eigen partners, vrijwilligers, familie en/of vrienden van overledenen en anderzijds naar sponsors, organisaties en de gemeente.

Naast het onderhouden van de begraafplaatsen ontwikkelen de drie genomineerden ook activiteiten om het maatschappelijk draagvlak te vergroten.

Middelen die zij hiervoor inzetten zijn: sociale media, nieuwsbrieven, websites, het organiseren van evenementen op en/of bij de begraafplaats, houden van open dagen en excursies.

En als laatste succesfactor kan worden benoemd:

4. **Natuurinclusiviteit:** juist in deze tijd van klimaatverandering is aandacht voor natuurwaarden op en rond de begraafplaatsen van groot belang. Begraafplaatsen kunnen immers een rol vervullen in het vergroten van de biodiversiteit en de klimaatadaptie. Later op deze middag zien we hier nog een mooi voorbeeld van in het boek *De stenen tuin*, over de oude begraafplaats in Zuidwolde, in Drenthe.

Vragen die hierbij gesteld kunnen worden zijn:

- Hoe is de ecologische kwaliteit, de biodiversiteit en
- kunnen die worden versterkt en wellicht met aanpalend groen en water nog meer kracht krijgen?
- En heeft de begraafplaats een plek in het lokale ecosysteem?

De jury heeft geconstateerd dat de 3 genomineerden aan al deze succesfactoren in meer of mindere mate voldoen. En juist vanwege soms opmerkelijke overeenkomsten en soms grote verschillen, was het toch nog best moeilijk om tot een keuze te komen.

Maar uiteindelijk waren we in het besluit wie de winnaar zou worden van deze vijfde Gouden Terebinth, unaniem.

Dan lees ik nu het juryrapport van de winnaar voor.

- De jury is onder de indruk van de brede inzet van vrijwilligers en andere betrokkenen en de veelzijdigheid van de activiteiten die worden aangeboden.
- De wijze waarop de winnaar het verhaal van het funerair erfgoed vertelt, draagt bij aan het levend houden van de plek - voor nu maar ook voor toekomstige generaties. Wie zijn de mensen die hier begraven liggen, hoe woonden en leefden zij? Funerair erfgoed maakt immers deel uit van wie wij zijn. Daardoor worden mensen en plekken met elkaar verbonden.
- De jury ziet de Gouden Terebinth ook als aanmoedigingsprijs om ook de komende jaren door te gaan met alle prachtige initiatieven. Maar ze vindt het ook een inspiratieplek voor al die andere, vaak historische en bijzondere begraafplaatsen die er in Nederland zijn. Ook op die plekken zijn er veel verhalen om te vertellen.

Het zou een misvatting zijn om de geschiedenis van al die overleden mensen te vergeten en bijbehorende plekken van troost en stilte te minachten door ze bijvoorbeeld te herbestemmen voor bebouwing. Begraafplaatsen zijn een

integraal onderdeel van wie wij zijn en wat onze gezamenlijke geschiedenis is. De jury heeft de indruk dat de winnaar geheel vanuit deze visie werkt...

- Ten slotte was de jury verrast door de wijze waarop de winnaar aandacht besteedt aan de natuurwaarden van de begraafplaats en de wijze waarop die ontsloten worden voor het brede publiek.

Op basis van al het hiervoor genoemde heeft de jury besloten dat de Gouden Terebinth 2024 gaat naar

Begraafplaats Groenesteeg in Leiden.

De tweede prijs gaat naar de Joodse Begraafplaats in Veenendaal. De jury vindt dat daar op bewonderenswaardige wijze een vrijwel verdwenen geschiedenis levend wordt gehouden, onder meer ondersteund door een indrukwekkende lesbrief voor scholieren.

De derde prijs gaat naar de Stichting Begraafplaatsen Oosterwolde & Fochteloo. De jury heeft geconstateerd dat daar veel goed werk is gedaan om fysieke en administratieve achterstanden weg te werken en het publiek te betrekken bij een prachtig adoptieplan voor graftekens.

Wij feliciteren u allen en wensen u heel veel succes met het behouden van onze prachtige begraafplaatsen.

Sonja van der Meer,
voorzitter van de jury

Gorinchem, 24 februari 2024